

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN NHẬT LINH TRANG

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐỌC HIỂU CHO HỌC SINH LỚP 12
TRONG DẠY HỌC TRUYỆN NGẮN VIỆT NAM HIỆN ĐẠI**

Ngành: Lí luận và phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt

Mã số: 8.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Nguyễn Thị Thu Thủy

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, được hoàn thành với sự hướng dẫn và giúp đỡ tận tình của các nhà khoa học. Các số liệu, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận văn là trung thực, khách quan và chưa từng được công bố ở công trình nào.

Thái Nguyên, ngày 29 tháng 06 năm 2020

Người cam đoan

Nguyễn Nhật Linh Trang

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới PGS.TS Nguyễn Thị Thu Thủy - người đã tận tình hướng dẫn em trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành đề tài nghiên cứu khoa học.

Em xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo trong Khoa Ngữ văn, trường ĐHSP Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ, khích lệ em trong quá trình nghiên cứu và học tập tại trường.

Em xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, các thầy cô giáo và các em học sinh khối 12 trường THPT Đào Duy Từ Thái Nguyên - tỉnh Thái Nguyên, gia đình, bạn bè đã tạo điều kiện cho tôi trong suốt thời gian qua.

Thái Nguyên, ngày 29 tháng 06 năm 2020

Người cam đoan

Nguyễn Nhật Linh Trang

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt	vi
Danh mục các bảng	vii
Danh mục các hình	viii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề nghiên cứu	3
3. Mục đích nghiên cứu và nhiệm vụ nghiên cứu.....	7
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	7
5. Phương pháp nghiên cứu	8
6. Giả thuyết khoa học	9
7. Bố cục đề tài	9
NỘI DUNG	10
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐỌC HIỂU CHO HỌC SINH LỚP 12 TRONG DẠY HỌC TRUYỆN NGẮN VIỆT NAM HIỆN ĐẠI	10
1.1. Cơ sở lí luận.....	10
1.1.1. Truyện ngắn Việt Nam hiện đại.....	10
1.1.2. Dạy học đọc hiểu văn bản.....	15
1.1.3. Phát triển năng lực đọc hiểu tác phẩm văn chương	18
1.1.4. Nhu cầu phát triển năng lực đọc hiểu của học sinh lớp 12.....	25
1.2. Thực trạng dạy học truyện ngắn Việt Nam hiện đại trong chương trình Sách giáo khoa Ngữ văn 12 hiện hành	27
1.2.1. Nội dung dạy học truyện ngắn Việt Nam hiện đại trong chương trình Sách giáo khoa Ngữ văn 12 hiện hành	27
1.2.2. Thực trạng phát triển dạy học đọc hiểu cho học sinh lớp 12 ở trường phổ thông	30

Tiểu kết chương 1	44
Chương 2: MỘT SỐ BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐỌC HIỂU CHO HỌC SINH LỚP 12 TRONG DẠY HỌC TRUYỆN NGẮN VIỆT NAM HIỆN ĐẠI	45
2.1. Nguyên tắc để nâng cao phát triển năng lực đọc hiểu truyện ngắn Việt Nam hiện đại cho HS lớp 12.....	45
2.1.1. Bám sát mục tiêu dạy học đọc hiểu truyện ngắn Việt Nam hiện đại lớp 12 theo định hướng phát triển năng lực	45
2.1.2. Đảm bảo yêu cầu dạy học truyện ngắn Việt Nam hiện đại lớp 12 theo đặc trưng thể loại	47
2.1.3. Đáp ứng yêu cầu tích hợp, phân hóa	48
2.1.4. Đa dạng hóa các hình thức dạy học	49
2.2. Đề xuất một số biện pháp phát triển năng lực đọc hiểu cho học sinh lớp 12 trong dạy học truyện ngắn Việt Nam hiện đại.....	50
2.2.1. Biện pháp thứ nhất: Sử dụng một số phương pháp, kỹ thuật tích cực trong các hoạt động dạy học truyện ngắn lớp 12 giúp HS tiếp nhận nội dung, nghệ thuật của tác phẩm và liên hệ, so sánh, kết nối, mở rộng.	50
2.2.2. Biện pháp thứ hai: Xây dựng hệ thống câu hỏi theo định hướng phát triển năng lực cho HS.....	64
2.2.3. Thiết kế các công cụ đánh giá năng lực đọc hiểu	66
2.3. Thiết kế quy trình dạy học truyện ngắn Việt Nam hiện đại trong chương trình Ngữ văn 12 theo định hướng phát triển năng lực	75
Tiểu kết chương 2	77
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM.....	78
3.1. Mục đích thực nghiệm	78
3.2. Phương pháp thực nghiệm	78
3.3. Đối tượng, thời gian và địa điểm thực nghiệm.....	78
3.4. Nội dung và cách thức tiến hành thực nghiệm	79
3.4.1. Nội dung thực nghiệm	79
3.4.2. Cách tiến hành thực nghiệm	79

3.5. Phân tích và đánh giá kết quả thực nghiệm	114
3.5.1. Phân tích kết quả thực nghiệm.....	114
3.5.2. Đánh giá kết quả thực nghiệm	115
Tiểu kết chương 3	115
KẾT LUẬN	116
TÀI LIỆU THAM KHẢO	118
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

STT	Từ, ngữ viết tắt	Từ ngữ đầy đủ
1	GV	Giáo viên
2	HS	Học sinh
3	NL	Năng lực
4	SGK	Sách giáo khoa
5	THCS	Trung học cơ sở
6	THPT	Trung học phổ thông
7	TPVH	Tác phẩm văn học
8	Tr	Trang

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Chỉ số hành vi của các thành tố/ kỹ năng thành phần của năng lực Đọc hiểu	21
Bảng 1.2: Các mức độ phát triển năng lực đọc hiểu văn bản	24
Bảng 1.3: Kết quả tiếp nhận TPVH của HS lớp 12 Trường THPT Chu Văn An	40
Bảng 1.4: Kết quả tiếp nhận TPVH của HS lớp 12 Trường THPT Đào Duy Từ	40
Bảng 2.1: Phiếu đánh giá năng lực hợp tác nhóm.....	54
Bảng 3.1: Tổng hợp kết quả kiểm tra 30 phút.....	114

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1: Cấu trúc năng lực đọc hiểu văn bản.....	22

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Đọc hiểu văn bản là một trong những yêu cầu hết sức quan trọng của chương trình giáo dục phổ thông tất cả các nước. Chương trình đánh giá HS quốc tế (PISA) đã coi đọc hiểu văn bản là một NL thiết yếu cần có đối với mọi HS sau khi kết thúc giai đoạn giáo dục cơ bản (9 năm) ở độ tuổi 15. Như vậy, đọc hiểu được coi là một NL công cụ giúp mỗi người đi tiếp, học tiếp suốt đời. Ban đầu là học để biết đọc và sau đó là đọc để học. Không có NL đọc hiểu sẽ khó có thể học suốt đời. “Đọc hiểu không chỉ là một yêu cầu của suốt thời kì tuổi thơ trong nhà trường phổ thông mà nó còn là một nhân tố quan trọng trong việc xây dựng, mở rộng những kiến thức, kĩ năng và chiến lược của mỗi cá nhân trong suốt cuộc đời khi họ tham gia vào các hoạt động ở những tình huống khác nhau, trong mối quan hệ với người xung quanh, cũng như trong cộng đồng” [71]. Vì thế NL đọc hiểu được coi là một trong những năng lực cốt lõi cần có của một công dân được giáo dục tốt.

Hầu hết mục tiêu của chương trình giáo dục phổ thông các nước đều chú ý đến việc hình thành và phát triển các NL cốt lõi, trong đó có NL đọc hiểu, một NL thành phần của NL giao tiếp. NL này được hình thành và phát triển qua nhiều môn học và các hoạt động giáo dục, nhưng đặc biệt là môn Ngữ văn.

Nói cách khác, mục tiêu dạy học môn Ngữ văn trong nhà trường không thể không đặt ra vấn đề đọc hiểu và phương pháp dạy đọc hiểu cho HS với các mức độ và yêu cầu khác nhau. Nhiệm vụ của môn học này không chỉ hình thành mà còn phát triển năng lực này để HS có được một công cụ thiết yếu, phục vụ tốt cuộc sống, công tác và học suốt đời.

1.2. Ngày nay, trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, sự phát triển như vũ bão của khoa học công nghệ, khoa học giáo dục, sự cạnh tranh mạnh mẽ quyết liệt của các quốc gia trên tất cả các lĩnh vực đang diễn ra hằng ngày. Đây vừa là thách thức nhưng vừa là cơ hội để phát triển giáo dục nước nhà. Để bắt kịp sự đổi thay mạnh mẽ ấy, gần đây nhất, Hội nghị lần thứ 8 Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XI (09/10/2013) đã nhất trí ban hành Nghị quyết số 29 về “*Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*”. Hội nghị đã nêu bật nội dung quan trọng là: